

I

СВІТ І ДВЕРІ

Улюблена витівка, до якої вдаються автори, аби загал читав їхні історії, — ствердити, що це правдива оповідка, а відтак додати, що Правда дивніша за Вигадку. Я не знаю, чи правдиве те оповідання, яке бажаю вам розповісти, а проте один іспанець — керівник господарської служби на фруктовому пароплаві «*El Carrero*¹» — присягався мені вівтарем Матері Божої Гваделупської², що дістав ці відомості від заступника консула Сполучених Штатів у Ла-Пасі — себто, від людини, яка не могла знати й половини цієї історії.

Щодо згаданої вище приказки, то я радо зруйную її, ствердивши, що нещодавно в одній цілковито вигаданій історії прочитав наступний рядок: «Нехай буде так, — мовив поліціант». Із Правдою ще ніколи не траплялося нічого аж такого дивного.

Коли Г. Фергюсон Геджес, підприємець-мільйонер, вкладник та добре знаний у Нью-Йорку світський гульвіса, звертав свої думки на бенкетні справи і звістка про це розносилася навсібіч, викидаєли запобіжно змахували індійськими палицями³, офіціанти ставили

---

¹ «Візник» (ісп.). (Тут і далі примітки перекладача.)

² Мати Божа Гваделупська — образ Богоматері та шанованіша святиня у країнах Латинської Америки.

³ Індійська палиця — масивна дерев'яна палиця, поширене у XIX сторіччі знаряддя для фізичних вправ.

на його улюблені столики небитку порцеляну, цілі гурти кебменів скупчувалися попід окрайком перед кафе, що працюють цілу ніч, а обережні касири у місцях, до яких він мав звичку навідуватися, заздалегідь записували на його рахунок кілька пляшчин, неначе передмову та вступ.

У місті, де навіть той чоловік, що відкрає для вас скибочку яловичини за стійкою з безкоштовними перекусками, їздить на роботу на власній автівці, один-однісінький мільйонер — то не аж така вагома грошова потуга. А проте Геджес витрачав свої гроші щедрою рукою, вельми бучно та показово, неначе простий службовець, який розтринькує свій тижневий зарібок. Та й, зрештою, барменові геть не цікавий ваш резервний капітал. А вашу платоспроможність він радше перевірятиме, зазирнувши до власного касового апарата, аніж до «Бредстріт»¹.

Того вечора, з якого починається викладення фактів у цій справі, Геджес саме вдаряв лихом об землю у товаристві п'яти чи шести своїх приятелів — знайомих та друзів, які зібралися навколо нього.

Серед них було й двійко молодших чоловіків — Ральф Мерріам, посередник, та Вейд, його друг.

Товариство найняло двох глибоководних кебменів. На Колумбус-Серкл² вони почали свій дрейф, який тривав достатньо довго, аби всмак поганьбити статую великого мореплавця, геть непатріотично вишпетивши його за те, що мандрував, аби знайти якусь там землю, замість шукати рідини. Північ застала цю

---

¹ «Бредстріт» — американська компанія, що спеціалізується на збиранні та аналізі інформації про учасників фінансових операцій та на складанні кредитних рейтингів.

² Колумбус-Серкл (Площа Колумба) — одна з найвідоміших площ Нью-Йорка.

команду викинутою на безлюдний острів задньої кімнати дешевого кафе десь аж ген у передмісті.

Геджес був украй зухвалий, зарозумілий та заде-рикуватий. Був він кремезний та міцний, вже сивий, а проте сильний та жвавий, він уже добряче підпив і ладен був галабурдити аж до ранку. Зчинилася суперечка — через якусь незначну дрібничку — суперники дали волю п'ятипалим словам — словам, обмінявшись якими, противники неначе кинули одне одному рукавичку. У тій суперечці Мерріам відіграв роль словесного пробийголови.

Геджес рвучко підвівся, схопив свій стілець, розмахнувся та несамовито обрушив його додолу, замірившись уперіщити Мерріама по голові. Мерріам ухилився, витягнув невеличкого револьвера та вистрілював Геджесові просто у груди. Чільний гульвіса поточився, недоладною купою впав на долівку та лежав непорушно.

Вейд, який мешкав у передмісті й щодня їздив до Нью-Йорка та назад, виробив у себе звичку діяти швидко. Він мерщій чкурнув із Мерріамом через бічні двері назовні, провів його за ріг вулиці, пробігся з ним один квартал, а тоді упіймав кеб. Вони проїхали п'ять хвилин, а відтак вийшли на темному розі та відпустили кебмена. На вулиці навпроти сяяли вогні, зраджуючи гарячку гостинність місцевого шинку.

— Йди до задньої кімнати тієї корчми, — мовив Вейд, — і чекай. Я піду та з'ясую, що там коїться, а тоді дамся знати. Поки мене не буде, можеш випити два трюнки — але не більше.

За десять хвилин до першої Вейд повернувся.

— Тримайся, старий приятелю, — мовив він. — Швидка допомога дісталася туди водночас зі мною. Доктор сказав, що він мертвий. Можеш вихилити ще один трюнок. Дозволь мені подбати про все для тебе. Ти

маєш утікати. Не думаю, що закон розглядатиме стілець як смертельну зброю. Мусиш ушиватися звідси, бо ж нема на те іншої ради.

Мерріам буркотливо поскаржився на холоднечу та замовив ще один трунок.

— Чи помічав ти оті здоровезні вени на тильному боці його долонь? — промовив він. — Незмога було мені на них дивитися...Ой, незмога було мені...

— Нумо, випий ще один, — сказав Вейд, — а тоді ходімо. Я подбаю про усе, що тобі знадобиться.

Вейд дотримав обіцянки, і то так ревно, що вже на ранок, об одинадцятій годині Мерріам був на пристані Іст-Рівер¹ та спокійно ступив на облавок п'ятисоттонного фруктового пароплава, тримаючи у руці новеньку валізу, повну нового одягу та щіток для волосся. Судно перевозило перший у цьому сезоні вантаж лаймів із порту Лимон² і нині прямувало додому. У кишені Мерріама лежав увесь його банківський баланс, що дорівнював двом тисячам восьмистам доларам банкнотами великої вартості та короткі настанови, які радили йому накопичити якомога більше миль поміж собою та Нью-Йорком. На будь-що інше часу просто не було.

Мерріам попрямував з порту Лимон на південь, уздовж узбережжя. Спочатку він плів на шхуні, тоді на шлюпі, дістався Колона³, звідти через перешийок — до Панами, а вже там упіймав «волоцюгу»⁴, що прямував

¹ Іст-Рівер (Східна Річка) — протока у штаті Нью-Йорк.

² Йдеться про Лимон (знаний також як Пуерто-Лимон) — місто та порт на східному узбережжі Коста-Рики.

³ Колон — місто в Панамі, на атлантичному узбережжі Панамського каналу. Головний порт країни.

⁴ «Волоцюга» (англ. tramp) — пароплав, що здійснює нерегулярні рейси та не прив'язаний до усталених курсів.

із Кальяо¹ до усіх тих проміжних портів, які могли привабити шкіпера й змусити його відхилитися від курсу.

У Ла-Пасі Мерріам вирішив зійти на берег — у Ла-Пасі Прекрасному, невеликому містечку, що не мало порту та задихалося, оповите стрічкою буйної зелені, яка перев'язувала підніжжя гори, що прохромлювала небеса. Саме тут і зупинився маленький пароплав, а капітанова плоскодонка доправила його на берег, аби він відчув пульс кокосового ринку. Мерріам узяв свою валізу і теж поплив та й залишився на цьому березі.

Кальб, заступник консула, громадянин Сполучених Штатів, який мав греко-вірменське походження, був народжений у Гесен-Дармштадті², а освіту здобув на передвиборчих кампаніях у Цинциннаті, вважав геть усіх американців за своїх братів та банкірів. Він припнувся до Мерріамового ліктя та познайомив його з кожнісінькою людиною у Ла-Пасі, яка носила взуття, позичив у нього десять доларів та й подався назад до свого гамака.

Край бананового гаю стояв невеличкий дерев'яний готель, що виходив на море та вдовольняв смаки тих нечисленних іноземців, які віддалилися від світу до цього журливого перуанського містечка³. Під Кальбові рекомендації: «Потисніть руку панові...» Мерріам покірливо обмінявся рукостисканнями із німецьким доктором, одним французьким та двома італійськими торговцями, і ще з трьома-чотирма американцями, про яких говорилося як про золотих людей, каучукових

---

¹ Кальяо — місто в Перу на узбережжі Тихого океану. Найбільший порт країни.

² Гесен-Дармштадт — німецьке князівство (ландграфство) у складі Священної Римської Імперії. Існувало з 1567 до 1806 року, столицею князівства було місто Дармштадт.

³ У 1825 році Верхнє Перу стало незалежною державою та отримало назву Болівія.

людей, людей червоного дерева — яких завгодно, але не людей з живої плоті.

Після вечері Мерріам разом із Біббом, вермонтцем, який займався тим, що постачав гідравлічне обладнання для розробки копалень, усівся в кутку широкої передньої *galeria*¹, палив та цмулив шотландське віскі. Перед Мерріамом розкинулося неосяжне море, осяяне місячним світлом, і, здавалося, що те море, понад усяке розуміння, відокремлює його від старого життя. Аж нині, вперше від тієї миті, як Мерріам, цей нещасний утікач, прокрався на облявок фруктового пароплава, та страхітлива трагедія, в якій йому випало зіграти таку згубну роль, почала помалу втрачати свої чіткі обриси. Відстань дещо розмила те лиховісне видиво та трохи втамувала його біль. А Бібб тим часом відкрив шлюзи давно стримуваного велемовства й нестямився з радощів, що нарешті здобув собі слухача, який ще не відчував на собі тортур стократного повторення його поглядів та теорій.

— Ще один рік, — мовив Бібб, — і я подамся назад, до божої країни. Ох, таж знаю, тут просто чарівно, та й *dolce far niente*² тут просто донесхочу, а проте ця країна створена явно не для того, аби у ній жила біла людина. А тобі ж бо час до часу буває просто необхідно поплуганитися крізь снігові замети, подивитися, як грають у бейсбол, вдягнути цупкий комірець та послухати, як поліціант на тебе свариться. Та хай там як, а Ла-Пас — то на правду добра стара місцинка, схожа на нездійсненну мрію. А ще тут є місіс Конант. Коли хтось із нас почувається вже аж так кепсько, що хоч у море стрибай — він чимдуж мчить до її будинку та освідчується їй у коханні. Дістати відкоша від місіс

¹ Галерея, ганок, веранда (*icn.*).

² Солодке неробство (*im.*).

Конант — набагато приємніше, ніж топитися. І то, кажуть, що тонути — то вельми приємне відчуття.

— І багато тут таких, як вона? — запитав Мерріам.

— Ніде більше немає жоднісінької такої, як вона, — мовив Бібб, втішено зітхнувши. — Вона — єдина біла жінка в усьому Ла-Пасі. Усі решта мають найрозмаїтіші барви та масті — від строкатої саврасої і аж до того кольору, який має та клавіша піаніно, що видає звуки у тональності сі бемоль. Вона тут уже рік. Приїхала сюди з... ну, ви знаєте, як то жінки говорять — попроси їх сказати «мотузочка», а вони тобі на те відкажуть: «вороняча лапа» та «колиска для кішки»¹. Часом ви собі гадаєте, що вона — з Ошкоша², а іншим разом — що з Джексонавілля, що у Флориді, а наступного дня — вже з Кейп-Коду³.

— Таємниця? — наважився припустити Мерріам.

— Мм... ну, такий вона має вигляд; зате говорить досить прозоро. Але ж вона жінка, а ви ж бо знаєте, які ці жінки. Гадаю, якщо пані Сфінкс колись заговорить, то почуємо ми від неї щось на кшталт: «Божечку мій! Таж до вечері надходить дедалі більше гостей, а тут нічого їсти, крім піску». Але ви не думатимете про таке, коли побачите її, Мерріаме. І ви таки теж освідчитесь їй у коханні.

Коротше кажучи, Мерріам таки зустрівся з нею і таки освідчився їй у коханні. Він побачив перед собою жінку в чорному, яка мала волосся кольору бронзових

---

¹ Мотузочка — одна з найдавніших ігор, у які грають люди. Полягає у створенні з мотузочки або ниточки розмаїтих візерунків. «Вороняча лапа» та «колиска для кішки» — різновиди складних фігур у такій грі.

² Ошкош — місто у штаті Вісконсин, США.

³ Кейп-Код (англ. Cape Cod — «мис тріски») — півострів на північному сході США за 120 км від Бостона, найсхідніша точка штату Массачусетс.

крилець індички та таємничі очі, сповнені спогадів, що... гаразд, оті очі мали такий вигляд, наче вона була добре навченою пупорізкою, яка свого часу наглядала за створенням Єви. Її слова та манери, втім, були доволі ясні, казав Бібб. Вона говорила щось непевне про друзів, яких буцімто мала у Каліфорнії та у низинних округах Луїзіани. Їй пасували тропічний клімат та бездіяльне життя; вона міркувала про те, аби якось згодом купити помаранчевий гай; і Ла-Пас, загалом, її причарував.

Мерріамове женихання до пані Сфінкс тривало три місяці, навіть попри те, що він і сам тоді не знав, що женихається до неї. Він послуговувався нею як протиотрутою від докорів сумління, та й незчужся, як набув звичку. Впродовж того часу він не отримував жодних новин із дому. Вейд не знав, де саме зараз перебуває його друг; а Мерріам не був певен щодо точної Вейдової адреси, та й боявся писати. Він вважав за ліпше на деякий час залишити справи як вони є.

Якось по обіді вони з місіс Конант винайняли двох поні та поїхали на прогулянку вздовж гірської стежини до холодної річечки, що струменіла додолу з невисоких гір. Вони зупинилися попити води, і отоді Мерріам висловився — він освідчився їй у коханні, як і пророкував Бібб.

Місіс Конант окинула його поглядом, сповненим осяйної ніжності, а тоді її обличчя набуло такого дивного, змученого виразу, що Мерріама пробрав дроз, любовне сп'яніння минулося і він знову повернувся до тями.

— Благаю вас, Флоренс, пробачте мені, — мовив він, відпускаючи її руку, — та я мушу зректися частини того, що нині сказав. Звісно ж, я не можу просити вас стати моєю дружиною. У Нью-Йорку я вбив людину — чоловіка, який був моїм другом — застрелив

його — у доволі боягузливий спосіб, я це розумію. Звичайно, п'ятика — це не вибачення для такого вчинку. Несила було мені більше мовчати; і я ніколи не відмовлюся від того, що сказав. Я приїхав сюди як утікач від правосуддя; і... гадаю, на цьому наше знайомство й закінчується.

Місіс Конант старанно обривала листочки з низько похиленої гілки лаймового дерева.

— Гадаю, що так, — сказала вона низьким та на диво непевним тоном. — Та це залежить від вас. Я буду така сама відверта, як і ви. Я отруїла свого чоловіка. Я — вдова, яка зробила себе сама. Чоловік не може покохати вбивцю. Тож, я гадаю, на цьому наше знайомство й закінчується.

Вона повільно звела на нього погляд. Його обличчя трохи зблідло, і він лише безтямно витріщався на неї, неначе глухонімий, який не може зрозуміти, про що йде мова.

Вона рвучко ступила до нього, її руки задерев'яніли, а очі палали вогнем.

— Не дивіться на мене так! — скрикнула вона, немов від пронизливого болю. — Прокляніть мене чи відверніться від мене, але не дивіться на мене так! Чи ж для того я народилася жінкою, аби мене били? Якби ж то я могла показати вам... на моїх руках та на спині — шрами... а відтоді минуло більше року — шрами, що їх залишив він по своїх нападах жорстокої люті. Та навіть свята черниця повстала би проти такого та повергнула би того диявола. Так, я вбила його. Ще й нині щоночі до мене уві сні повертаються усі ті мерзенні та страхітливі слова, які він кинув мені в обличчя того останнього дня. А слідом за словами посипалися його удари, і моєму довготерпінню прийшов край. Того пообіддя я дістала отруту. Він мав звичку щовечора, перш ніж укладатися спати, пити у бібліотеці

пунш, приготований з рому та вина. Приймав він його лише з моїх прекрасних рук — адже добре знав, що мене незмінно нудить від алкогольних випарів. Коли того вечора покоївка принесла мені пунш, я відрядила її з дому з якимось дорученням, і вона спустилася сходами. Перш ніж віднести йому його випиття, я підійшла до своєї невеличкої особистої шафки та налила повну чайну ложку настоянки аконіту¹ — цього, як я довідалася, було цілком достатньо, щоб отруїти трьох людей. Я зняла зі свого банківського рахунку шість тисяч доларів, поклала їх та ще кілька необхідних речей до сумки й покинула дім, і ніхто мене не помітив. Коли я проходила повз бібліотеку, то почувла, як він поточився та важко повалився на диван. Я сіла до нічного потяга, що прямував до Нового Орлеана, а звідти відплила до Бермудських островів. Зрештою, я кинула якір у Ла-Пасі. То що скажете тепер? Чи ви не годні й рота відкрити?

Мерріам повернувся до тям.

— Флоренс, — поважно мовив він. — Я жадаю вас. Мені байдуже до того, що ви зробили. Якщо цей світ...

— Ральфе, — перепинила вона його, і голос її майже зірвався на крик, — будьте моїм світом!

Її очі відтанули; вона дивовижним чином відпружилася та похитнулася до Мерріама так несподівано, що він мусив підскочити, аби її упіймати.

І ось, маєш! На яку ж то штучну прозу перетворюється оповідання, коли у ньому треба описати подібні сцени. Та нема на те ради. Кожен з нас має те підсвідоме відчуття, що нестримно тягне його до світла театральної рампи. Зворушіть як слід душу вашої

---

¹ Аконіт, або тоя — рід багаторічних трав'янистих рослин родини жовтецевих. Містить отруйний алкалоїд — аконітин.

кухарки — і вона завиграшки виголосить промову у стилі Булвер-Літтона¹.

Мерріам та місіс Конант були дуже щасливі. У готелі «Orilla del Mar»² він оголосив про свій намір заручитися з нею. Восьмеро іноземців та четверо місцевих Асторів³ поляскали його по спині та вигукнули нещирі вітання. Педріто, бармен із манерами кастільця, спонукуваний навалою додаткових замовлень, так пожвавився, що його моторність навіть бостонського продавця вишневої газованої води змусила би набути блідо-бузкової барви від заздрощів.

Вони обоє були дуже щасливі. Відповідно до дивної математики бога споріднених душ, хмари, що затьмарювали їхнє минуле, замість темнішати, нині втратили половину своєї щільності. Вони зачинилися від світу та замкнули двері на засув. Кожен був для іншого цілим світом. Місіс Конант знову відчула себе живою. Сповнений спогадів погляд полишив її очі. Щомиті, наскільки це було можливо, Мерріам був із нею. На невеличкому плато попід гаєм пальм та калабасових дерев⁴ вони збиралися побудувати чарівне бунгало. За два місяці вони мали одружитися. Щодня вони чимало годин проводили разом, міркуючи над своїми домашніми планами. Їхній об'єднаний капітал дозволить їм започаткувати власну справу — торгівлю

---

¹ Едвард Булвер-Літтон (1803-1873) — англійський лорд та успішний письменник. У своїй творчості орієнтувався на інтереси широкого загалу. Така література стала вважатися примітивною та іронічно називатися *Bulwer literature* (згодом саме звідси виник термін «бульварна» література).

² Берег моря (*исп.*).

³ Астори — одна з найвідоміших та найвпливовіших родин американських аристократів XIX – початку XX ст.

⁴ Калабасове дерево (*лат. Crescentia cujete*) — дерево сімейства бігنونієвих, росте у Центральній та Південній Америці.

фруктами або деревиною, а це дасть їм змогу жити у достатку та з вигодами. «На добраніч, світе мій!» — казала місіс Конант щовечора, коли Мерріам полишав її, повертаючись до готелю. Вони були дуже щасливі. Їхнє кохання, хоч і опосередковано, мало у собі такий елемент журби, що, схоже, якраз і необхідний, аби піднести почуття закоханих на якнайвищий рівень. І скидалося на те, що їхня велика спільна недоля чи, либонь, гріх, зв'язали їх путами, які ніщо не здатне розділити.

Одного дня на узмор'ї вигулькнув пароплав. Босонігий та голоплечий Ла-Пас стрімголов помчав долі, на пляж, адже прибуття пароплава було для них водночас петлею на американських гірках, цирком, Днем Визволення¹ та чаєм о четвертій пополудні.

Коли пароплав уже був достатньо близько, наймудріші зі спостерігачів оголосили, що це — «*Pajaro*²», і що прямує він уздовж узбережжя вгору — з Калья до Панами.

За милю від берега «*Pajaro*» зупинився. Невдовзі з нього спустили на воду човен, і він, похитуючись на хвилях, попрямував до берега. Мерріам небавом прийшов на пляж, аби й собі подивитися на прибуття. На мілководді карибські матроси зістрибнули у воду та потужним посмиком витягнули човен на вкритий рінню берег. Керівник господарської служби, капітан і двійко пасажирів видобулися з човна та попрямували, орючи ногами глибокий пісок, у керунку готелю. Мерріам глипнув на них з помірною цікавістю, як то зазвичай дивляться на незнайомців. У ході одного з пасажирів впізнавалося щось знайоме. Мерріам

---

¹ День Визволення — дата, що відзначається у багатьох колишніх колоніях як день звільнення рабів африканського походження.

² Пташка (*исп.*).

поглянув знов, і йому здалося, що кров у його венах перетворилася на полуничне морозиво. Їх розділяло лише десять футів. До Мерріама наближався кремезний, самовпевнений та життєрадісний, як завжди, Г. Фергюсон Геджес, чоловік, якого він убив.

Коли Геджес побачив Мерріама, його обличчя спаленіло, аж набуло темно-червоної барви. Відтак він, за своєю старою, грубувато-добродушною звичкою, вигукнув:

— Здоров, Мерріаме, радий тебе бачити. Оце вже не очікував зустріти тебе тут. Квінбі, це мій старий друг Мерріам, він із Нью-Йорка, — Мерріаме, це — містер Квінбі.

Мерріам подав Геджесові, а тоді й Квінбі свою холодну, наче крига, руку.

— Бр-р-р-р! — сказав Геджес. — Але вже й холодного плавця маєш! Чоловіче, ти нездужаєш. Таж ти жовтий, неначе той китаєць. Либонь, тут буває малярія? Проведи-но нас до бару, якщо тут є такий, та нумо мерщій вживімо заходів для профілактики.

Мерріам, ще й досі перебуваючи у напівкоматозному стані, повів їх у керунку готелю «Orilla del Mar».

— Ми з Квінбі, — пояснив Геджес, який натужно пихкотів, чвалаючи ковзким піском, — придивляємося до цього узбережжя та шукаємо якусь справу, аби вкласти у неї гроші. Оце ми допіру завітали були до Концепсьйона, Вальпараїсо та Ліми. Капітан отого порому, на якому ми припливли, розповів нам, що тут є незлі можливості для розробки срібних копалень. Тож ми й зійшли на берег. То де тут те кафе, Мерріаме? О, у цьому переносному павільйоні на кшталт тих, у яких продають газовану воду?

Залишивши Квінбі перед шинквасом, Геджес відтягнув Мерріама набік.

— Ну й що усе це мало би означати? — із грубуватою сердечністю мовив він. — Ти що, кривдишся з отієї нашої дурнуватої сварки?

— Я думав, — відказав Мерріам, затинаячись, — я чув... мені казали, що ти... що я тебе...

— Ну, як бачиш, ані ти мене — не..., ані я — не..., — мовив Геджес. — Той дурний молодий хірург невідкладної допомоги сказав Вейдові, що я — кандидат до домовини, і то лише тому, що я трохи стомився та припинив дихати. А я впродовж місяця відлежався у приватному шпиталі; та ось він я, хвицяюся незгірше, ніж раніше. Ми з Вейдом намагалися тебе знайти, але не змогли. Нумо, Мерріаме, потиснім одне одному руку й забудьмо усе те. Я завинив так само, як і ти; а той постріл на правду лише пішов мені на користь — зі шпиталю я вийшов здоровий та дужий, мов той конисько, що возить кеб. Гайда — той трунок уже чекає.

— Старий, — мовив Мерріам, запинаячись від розчулення, — Не знаю, як тобі віддячити... я... ну, знаєш...

— Ой, та забудь ти про те, — пророкотів Геджес. — Квінбі помре зі спраги, якщо ми вже нині не складемо йому товариство.

Бібб сидів у затінку галереї та дожидав одинадцяті години, а з нею й сніданку. Незабаром з'явився Мерріам і приєднався до нього. Його очі навдивовижу яскраво пломеніли.

— Біббе, хлопче мій, — промовив він, спроквола проводячи рукою над видноколом, — чи бачиш ти тії гори, і теє море, і небо, і сяйво сонця? — то все — моє, Біббчику, — усе моє.

— Зайди-но до себе, — відказав на те Бібб, — та заживи вісім гранів¹ хініну. Коли у тутешньому кліматі

---

¹ Гран — одиниця вимірювання, нині застаріла, 1 гран — 62,2 мг.

людина починає вважати себе Рокфеллером або Джеймсом О'Нілом¹ — то вже геть не діло.

У готелі керівник господарської служби саме розв'язував чималий згорток газет — багато з яких були тижневої давності — що їх «*Pajaro*» зібрав у південніших портах, аби згодом розповсюдити у тих місцинах, до яких випаде нагода пристати. У такий спосіб благодійні мандрівники розсіюють новини та розваги серед в'язнів моря та гір.

Дядько Панчо, власник готелю, посадив собі на носа великі *anteojos*² зі срібними обідками та розділив газети на кілька менших сувоїв. До готелю примчав босоногий *tuchacho*³, який палко бажав обійняти посаду посланця.

— *Bien venido!*⁴ — сказав дядько Панчо. — Це — для Сеньйори Конант; ось ті — для доктора Ш-Ш-Шлегеля... *Dios!*⁵ Але вже й ім'я, годі й вимовити! Ось ті — для Сеньйора Девіса — одну для дона Альберто. Оці дві занеси до *Casa de Huespedes, Numero 6, en la calle de las Buenas Gracias*.⁶ Та скажи їм усім, *tuchacho*, що о третій пополудні «*Pajaro*» відпливає до Панами. Якщо хто з них має листи, які хоче надіслати, нехай поквапляться, аби спершу вони пройшли через *correo*⁷.

Місіс Конант отримала свій згорток газет лише о четвертій пополудні. Хлопчик, який мав їх доставити, аж надто забарився — його відволікла від виконання

---

¹ Джеймс О'Ніл (1847–1920) — ірландсько-американський актор театру.

² Окуляри (*ісп.*).

³ Хлопчик (*ісп.*).

⁴ *Bien Venido!* (*ісп.*) — «Вітаю!», «ласкаво прошу!»

⁵ «Боже!» (*ісп.*).

⁶ ...готелю, у номер 6, вулиця Буенос Грасіас (*ісп.*).

⁷ Пошта (*ісп.*).

обов'язків ігуана, що перебігла йому стежку. Звісно ж, хлопчина просто мусив негайно кинутися за нею навздогін. Та жодних прикрощів для місіс Конант у тім не мало бути, адже вона не мала жодних листів, які хотіла би надіслати.

Вона саме ліниво лежала у гамаку у патіо будинку, який замешкувала. Місіс Конант напівдрімала, мріючи про рай, який вони з Мерріамом створили з уламків їхнього минулого. Нині вона тішилася з того, що небокрай, який обмежував оце мерехтливе море, цілком міг бути небокраєм її життя. Вони зачинилися від світу та замкнули двері.

Мерріам мав прийти до неї додому о сьомій, по тому, як повечеряє у готелі. Вона вдягне білу сукню та мереживну мантилю¹ абрикосового кольору, і вони годину прогулюватимуться попід кокосовими пальмами поблизу лагуни. Вона вдоволено посміхнулася та навмання вибрала одну газету зі згортка, який приніс їй хлопчик.

Коли вона побачила у недільній газеті один заголовок, його слова спочатку нічого для неї не важили; вони лише сприймалися наочно як щось неясно знайоме. Найбільшим шрифтом було надруковано ось таке: «Ллойд Б. Конант дістав дозвіл на розлучення». Далі були підзаголовки: «Добре знаний у Сент-Луїсі виробник фарб виграє справу в суді, посилаючись на те, що його дружина вже впродовж року безвісти відсутня». «Її таємниче зникнення знову привернуло до себе увагу». «Відтоді про неї нічого не чули».

Хутко виборсавшись з гамака, місіс Конант скоро пробігла очима півколонки у газеті під заголовком «Заклик повернутися». Завершувався той допис ось

---

¹ Мантилья — покривало з мережива або шовку для накривання голови й плечей.

таким чином: «Читачі пам'ятають, що торік, одного березневого вечора місіс Конант зникла безвісти. Ходили чутки, що її шлюб із Ллойдом Б. Конантом був у край нещасливим. Подейкували навіть, що його жорстокість до власної дружини неодноразово набувала форми фізичних знущань. Після зникнення місіс Конант у невеличкій медичній шафці в її кімнаті знайшли повну пляшечку настоянки аконіту — смертельної отрути. Це може вказувати на те, що вона задумувалася про самогубство. Припускають, що вона відмовилася від свого задуму, якщо насправді його мала, а натомість полишила свій дім».

Газета спроквола випала з рук місіс Конант. Вона сіла на стілець, міцно стиснувши долоні.

— Дай-но подумати — О, Боже! — дай-но подумати, — прошепотіла вона. — Я взяла пляшечку з собою... Я викинула її з вікна потяга... Я... у тій шафці була ще й інша пляшечка... Їх там було дві, вони стояли обіч — аконіт та валеріана, яку я пила, коли не могла заснути... Якщо вони знайшли пляшечку з аконітом, і вона була повна, то що — але ж він живий, ну, звичайно — я дала йому лише нешкідливу дозу валеріани... Насправді я не вбивця... Ральфе, я — О, Боже, нехай би це був не сон!

Вона пішла в ту частину будинку, яку винаймала у старого перуанця та його дружини, зачинила за собою двері та півгодини швидко й гарячково міряла кроками свою кімнату. На столі стояла Мерріамова світлина, оправлена в рамку. Вона підняла її та роздивлялася з усмішкою, сповненою вишуканої ніжності, а тоді зронила на неї чотири сльозини. А Мерріам був лише за якихось двадцять родів¹ від неї! Наступні десять хвилин вона стояла непорушно, вдивляючись у простір. Вона

---

¹ Род (поль) — одиниця вимірювання довжини, досі вживається у Великій Британії та США. 1 род дорівнює 5,0292 метрам.

пильно вдивлялася у простір крізь двері, що повільно прочинялися. По її бік дверей був будівельний матеріал для замку Романтичного Кохання — щира любов, справжня Аркадія¹ з пальмами, листя яких похитується під повіями вітру, колискова хвиль на узбережжі гавані спокою, спочинку та миру, ціла чарівна країна дрімливої полегкості, що стала для неї пристановищем. Ну ж бо, романтику, чи скажеш ти мені, що побачила місіс Конант по той бік дверей? Не можеш? Отож бо й воно. Ну, то гаразд — тоді слухай.

Вона побачила, як заходить до універсальної крамниці та купує п'ять шпулькок шовкової нитки та три ярди картатої бавовняної тканини, аби пошити фартух для кухарки. «Записати це на ваш рахунок, мем?» — запитує у неї крамничний службовець. А вже виходячи, вона зустрілася зі знайомою панянкою, і та сердечно її привітала та мовила: «Ох, люба моя місіс Конант, де ви дістали викрійку для тих рукавів?» На розі поліціант допоміг їй перейти на той бік вулиці та гречно торкнувся свого шолома. «Чи хтось мені телефонував?» — запитала вона у служниці, діставшись додому. «Місіс Волдрон, — відповіла служниця, — а ще обидві міс Дженкінсон». «Чудово, — відказала на це вона. — Можете принести мені горнятко чаю, Меггі».

Місіс Конант підійшла до дверей та покликала Анджелу, літню перуанку.

— Якщо Матео тут — пришліть його до мене.

Старий Матео, напівкровок, який човгав ногами, а втім був ще вельми дієвий, прийшов на її виклик.

— Чи якийсь пароплав або ж будь-яке інше судно відходить від цього берега сьогодні увечері або ж за-

---

¹ Аркадія — гірська область на півдні Греції. Здавна оспівувалася поетами як ідилічний щасливий край пастухів та пастушок.

втра вранці, аби я могла відплисти на ньому? — запитала вона.

Матео задумався.

— Так, сеньйоро, у Пунта-Рейна, за тридцять миль на південь, — відповів він, — на узбережжі нині стоїть невеличкий пароплав, який саме навантажується хінним¹ та фарбувальним деревом². Завтра на світанку він відпливає до Сан-Франциско. Так каже мій брат — він сьогодні пропливав на своєму шлюпі повз Пунта-Рейну.

— Сьогодні ввечері мусиш відвезти мене тим шлюпом до пароплава. Зробиш це?

— Можливо... — Матео з натяком знизав плечима.

Місіс Конант узяла з шухляди жменю грошей та дала їх йому.

— Подбай, щоб той шлюп був готовий і чекав на мене за тим мисом, що попід містом, — наказала вона. — Найми матросів і будь готовий відплисти о шостій годині. А за півгодини доправ сюди, до патію, воза, наполовину заповненого сіном і відвези мою дорожню скриню до шлюпа. Тоді отримаєш ще більше грошей. А зараз поквапся.

Матео пішов, і оце вперше він анітрохи не човгав ногами.

— Анджело! — майже люто крикнула місіс Конант, — ходи сюди й допоможи мені зібрати речі. Я відїжджаю. Неси ту скриню. Спершу — мій одяг. Ворушися. Насамперед — оті темні сукні. Хутчіш!

Відпочатку вона ані на мить не вагалася у своєму рішенні. Її бачення було ясным та остаточним. Її двері

---

¹ Хінне дерево (*лат.* *Cinchona*) — рід рослин родини маренових. Кора цього дерева містить лікувальну речовину — хінін, яка застосовується для лікування малярії.

² Фарбувальне дерево — різноманітні види деревини, що застосовуються як барвники для фарбування тканин тощо.

відчинилися та впустили світ усередину. Її кохання до Мерріама не зменшилося; а проте нині воно видавалося чимось безнадійним та нездійсненим. Видіння їхнього спільного майбутнього, що видавалися такими блаженними та довершеними, нині щезли. Місіс Конант намагалася переконати себе, що вона зрікалася їхнього кохання радше заради Мерріама, а не заради неї самої. Тепер, коли вона очистилася від свого тягаря — принаймні, технічно, — хіба ж не ляже вина Мерріама на його плечі непосильним гнітом? Якщо вона й далі залишатиметься з ним, то чи ж ця різниця між ними довіку мовчазно не псуватиме й не розїдатиме їхнє щастя? Ось так вона висувала; а проте тисяча тихеньких голосів, які вона могла радше відчутти, аніж почути, гукала до неї, наче двигтіння далекого, потужного механізму — тихенькі голоси світу, що, суголосно злинувши увисочінь, доносять свій наполегливий поклик навіть крізь найтовстіші двері.

Та поки вона складала речі, до неї ще раз повернулася коротка тінь чарівливої мрії. Вона притисла світлину Мерріама до свого серця однією рукою, а іншою тим часом укинула до дорожньої скрині пару черевичків.

О шостій пополудні Матео повернувся та повідомив, що шлюп готовий. Вони з братом затягнули дорожню скриню на воза, притрусили її сіном та відвезли до берега, з якого мала відплисти місіс Конант. А звідти вони доправили ту скриню плоскодонкою на шлюп. Відтак Матео повернувся за додатковими наказами.

Місіс Конант була вже готова. Вона залагодила усі справи з Анджелою та дожидала, нетерпеливлячись. Вона вбралася у довгий, вільний чорний шовковий

пильовик¹, який часто одягала, йдучи на прогулянку прохолодними вечорами. На голові вона мала круглого капелюшка, а на нього накинула мереживну мантилю абрикосового кольору.

По коротких сутінках запала темрява. Матео вів її темними й порослими травою вулицями до мису, за яким стояв на якорі шлюп. Повертаючи за ріг, вони розгледіли за три вулиці від себе готель «Orilla del Mar», невиразно осяяний безліччю газових ламп.

Місіс Конант зупинилася, з її очей струменіли сльози.

— Я мушу, я *мушу* побачити його перш ніж поїду, — сповнена муки, пробурмотіла вона. Та навіть тоді вона не похитнулася у своєму рішенні. Вона хутко придумала план, який допоміг би їй поговорити з Мерріамом і, водночас, відплисти потай від нього. Вона проходилиме повз готель, попросить когось покликати його, аби вийшов до неї, а тоді під якимось тривіальним приводом побалакає з ним декілька митей та піде геть так, аби він очікував побачитися з нею вдома о сьомій.

Вона відчепила свого капелюха та віддала його Матео.

— Потримай його та зачекай, поки я прийду, — наказала вона. А тоді накинула на голову мантилю, як то робила зазвичай, гуляючи після заходу сонця, та попрямувала до «Orilla del Mar».

Вона була рада побачити дебелу, вбрану у біле постать дядька Панчо, який стояв собі самотою на готельному ганку.

— Дядьку Панчо, — мовила вона, чарівливо посміхаючись, — чи можу я потурбувати вас? Чи не були

---

¹ Пильовик — плащ або легке пальто, що оберігає від пилу.

б ви такі ласкаві, аби попросити містера Мерріама вийти на кілька митей, аби я могла поговорити з ним?

Дядько Панчо кивнув головою, як то киває слон.

— Buenas tardes¹, сеньйоро Конант! — гречно, як справжній кавалер, мовив він. А тоді додав, уже більш збентежено:

— Але хіба ж то сеньйора не знає, що сеньйор Мерріам нині о третій пополудні відплив на «*Pajaro*» до Панами?

---

¹ Добрий вечір (ісп.).